

Donkere kamer

Mijn vlakke land

De landschappen van Jeroen Hofman benemen je de adem. Maar zou je het ook zo zien als je er bent?

Jan Postma

Verdronken Land
van Saeftinghe,
Zeeuws-Vlaanderen

Waar was ik op het moment dat Jeroen Hofman deze foto maakte? De vraag drong zich opeens op. Waar was ik toen hij dit zag? Toen hij hoog boven het landschap zweefde en hij geduldig de instellingen van zijn camera naliep? Toen hij, voorvoelende wat het resultaat zou zijn, afdruckte? Ik durf niets stelligs te beweren over de tijd van het jaar waarop deze foto kan zijn genomen, ik durf zelfs niet echt iets te zeggen over het tijdstip van de dag waarop dat gebeurde. Het licht wordt gefilterd door een wolkendeek dat van wisselvalligheid lijkt te spreken.

Ik zat waarschijnlijk thuis achter mijn computer. Ik zat waarschijnlijk in een klein, bedompt kamertje naar een scherm te staren. Misschien maakte ik mezelf op de een of andere manier nuttig? Misschien deed ik iets wat ikzelf belangrijk vind? Misschien deed ik dat allebei niet en was ik gedachteloos door een tijdlijn aan het scrollen? Maar wat ik ook deed, de gedachte dat ik waarschijnlijk iets anders deed dan buiten zijn, is plotseling moeilijk te verdragen.

Is dit Nederland? Dit drassige landschap, dooraderd met modderige, kronkelende stroompjes? Daar in de verte twee torens die als bergen uit het landschap oprijzen maar die, terwijl ze hun witte rook in pluimen hemelwaarts sturen, toch ook zo klein en onbeduidend zijn. Nog verder weg, net aan of zelfs voorbij de horizon, geen ijle populieren maar de contouren van bedrijvigheid. Een reeks kranen die een stekelig geheel vormen – als iets wat enkele Japanse wetenschappers, nog heel even *blissfully ignorant*, zien vlak voordat ze kennismaken met het fenomeen Godzilla.

De kerncentrale staat in het Vlaamse Doel. Ik ben er ooit geweest, maar alles wat ik me wellicht van mijn bezoek aan het spookdorp had kunnen herinneren wordt overschaduwd door pornoster Kim Holland, die die dag toevallig in een van de verlaten straten werd gefotografeerd terwijl ze wijdbeens achteroverleunde op de motorkap van een sportwagen.

Het magische landschap in de voorgrond is het Verdronken Land van Saeftinghe, in Zeeuws-Vlaanderen. De foto komt uit Zeeland, een boek vol met dit soort adembenemende, weidse landschappen.

Hofman maakt, meen ik, zijn beelden meestal vanaf een hoogwerker. Maar voor de foto van het rode vuurtorentje zal hij die niet nodig hebben gehad. Dat beeld kon hij, iets ten noorden van Westkapelle, waarschijnlijk maken vanaf de dijk. Het kleine ding, dat in zijn rood-witte en paalvormige eenvoud speelgoedachtig is, staat buitendijks; hemelsbreed een paar honderd meter van het geboortehuis van mijn vader. Tot een jaar of vijftien terug stond er naast het torentje een brutalistisch gebouwtje. Sinds dat bunkertje is verdwenen lijkt ook 't Iezderen torentje uit 1875 definitief iets van het verleden te zijn geworden. Een signaal voor de toerist om af te stappen. Iets

wat het landschap siert zoals het Ansichtkaarten siert.

Hofman eist het landschap op dat ons vanaf ons eigen miserabele zeeniveau wordt onthouden. Wat doet dat perspectief? Het maakt zowel de mens als zijn werken klein en alles kan met enige mildheid worden beschouwd.

Bij het zien van dit beeld voel ik een sterke behoefte om het Verdronken Land van Saeftinghe te bezoeken. Wie geeft me ongelijk? Maar hoeveel van zichzelf geeft een landschap als dit prijs zonder hoogwerker? Wat zie je met je voeten in de modder? Een drassig en vlak graslandschap, met vaag in de verte die roken-de torens? Is dat de ironie van het Nederlands landschap? Dat wat het uniek maakt, dat het zo graag plat wil zijn dat het verzinkt, het onmogelijk maakt die uitzonderlijkheid werkelijk in je op te nemen?

Ik zou er staan en de lage lucht zien. Grijs als leirsteen, zou ik denken. Vaal als kleileem, zou ik denken. Ik zou horen hoe vanuit het zuiden, tegen de wind in, de stem van Jacques Brel kwam aanvliegen. ■

Wanneer de noordenwind de vlakke vierendeelt

*Wanneer de noordenwind er onze adem steelt
Dan kraakt mijn land
Mijn vlakke land*

**Hofmans landschap
wordt ons vanaf ons eigen
zeeniveau onthouden**

Jeroen Hofman – Zeeland (Hannibal Books, 2024). En tot 7 december in Galerie Wouter van Leeuwen, Amsterdam, woutervanleeuwen.com